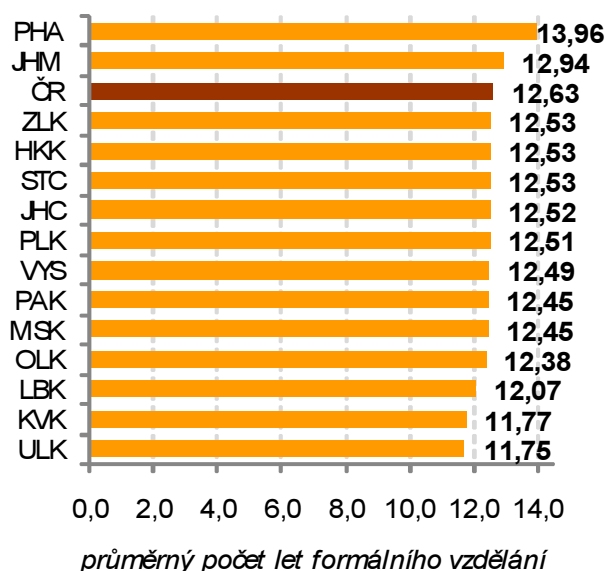

2. Kvalita pracovní síly

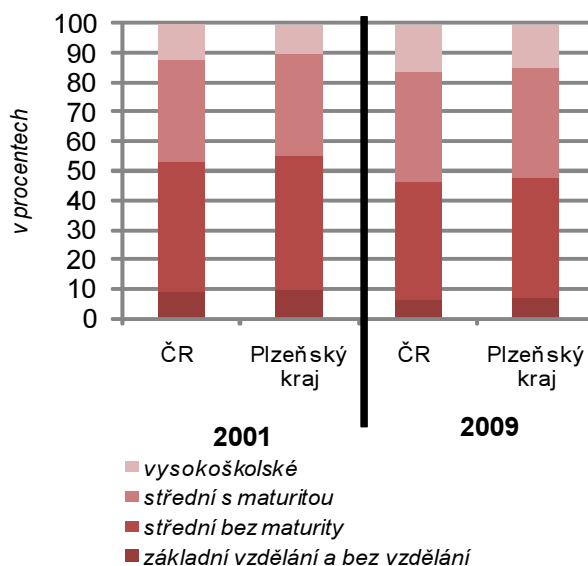
Úroveň vzdělanosti se pohybuje kolem republikového průměru

Úroveň vzdělanosti, měřená **indexem vzdělanosti** se v Plzeňském kraji během sledovaného období pohybuje kolem republikového průměru. Z mezikrajského srovnání v roce 2009 vyplývá, že Plzeňský kraj zaujímá spolu s dalšími kraji (Středočeským, Jihočeským, Královéhradeckým, Pardubickým, Vysočinou a Zlínským) svojí úroveň vzdělanosti třetí místo v České republice. Třetí místo v ČR zaujímá i v podílu vysokoškolského vzdělání populace, hned za Hl.m.Prahou a Jihomoravským krajem

Graf č. 20 Index vzdělanosti⁷ pracovní síly v roce 2009

Graf č. 21 Vzdělanostní struktura pracovní síly v kraji a ČR v letech 2001 a 2009

Vzdělanost populace se zvyšuje

Od počátku sledovaného období vzrostla hodnota indexu vzdělanosti o 0,5 procentního bodu. Při analytickém pohledu na jednotlivé vzdělanostní struktury je zřejmé, že výrazně poklesla část populace se základním vzděláním a bez něho (o 17%), stejně tak mírný pokles zaznamenalo i střední vzdělání bez maturity (o 2,1%). Naproti tomu výrazně vzrostla ta část populace, která dosáhla středoškolského vzdělání s maturitou (téměř o 20%) a vzdělání vysokoškolského (o 62,6%). Je to dáno i tím, že přibývá počet žáků středních škol s maturitou a zároveň u škol vysokých se otevírají nové obory na školách stávajících. Ve větší míře se vyskytuje i studium doktorské.

Vzdělanostní struktura jednotlivých věkových skupin je odlišná

Nejvyšší zastoupení populace bez vzdělání je ve věkové skupině 30-39 let. Část populace s převažujícím základním vzděláním patří do věkové skupiny 15-19 let (absolventi základních škol přicházející do pracovního procesu) a 65 a více let (pracovní síla odcházející z trhu práce, jejíž vzdělání nebylo ve své době snadno dostupné a základní vzdělání bylo jakýmsi standardem). Téměř ve všech věkových kategoriích kromě 15-19 let (kdy se ještě učí) se vyskytuje značný počet absolventů středních škol bez maturity, poněkud nižší podíl absolventů této vzdělanostní skupiny se vyskytuje u pracovní síly ve věku 60-64 let. V generaci narozených v letech 1980 až 1989 je zastoupeno nejvíce absolventů středních škol s maturitou. V další věkové kategorii 30-39 let je nejvyšší podíl vysokoškoláků. Podle věkové struktury se nejvíce uplatňuje stupeň středního vzdělávání bez maturity v oborech technika, výroba a stavebnictví ve věkové skupině 30-39 let, 50-59 let. Zanedbatelné není ani uplatnění těchto oborů ve věkové skupině 65 a více let. Střední stupeň vzdělání s maturitou zahrnuje nejčastěji obory obecného vzdělání a to zejména ve věkovém pásmu 20 až 49 let. Stejná situace nastává i u úrovně vzdělání vysokoškolského.

⁷ Průměrný počet let strávených formálním vzděláváním: základní a neukončené vzdělání má váhu 7, střední vzdělání bez maturity váhu 11, střední vzdělání s maturitou váhu 13 a vysokoškolské vzdělání váhu 18.

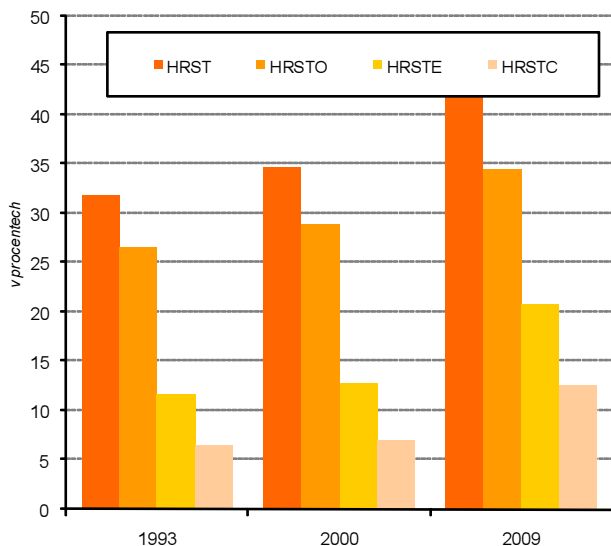
Struktura budoucí pracovní síly souvisí s vývojem současné vzdělanostní struktury

V Plzeňském kraji existovaly v rámci systému středního školství ve školním roce 2009/2010 tyto obory: gymnázia, obory odborného vzdělání bez nástavbového studia (SOŠ, SOU, OU) a obory nástavbového studia. V retrospektivě se počet žáků gymnázií téměř nezměnil. Počet žáků středních odborných škol s oborem nástavbového studia vzrostl o cca 10%, zatímco počet žáků středních odborných učilišť se snížil o 4%. Počet studentů vyšších odborných škol se zvýšil v Plzeňském kraji od školního roku 2000/2001 o 57,6%. Na hodnocení struktury budoucí pracovní síly v kraji u vysokoškolského studia má vliv zejména počet studentů s trvalým bydlištěm v kraji, ten se od počátku sledovaného období zvýšil o 90,6%.

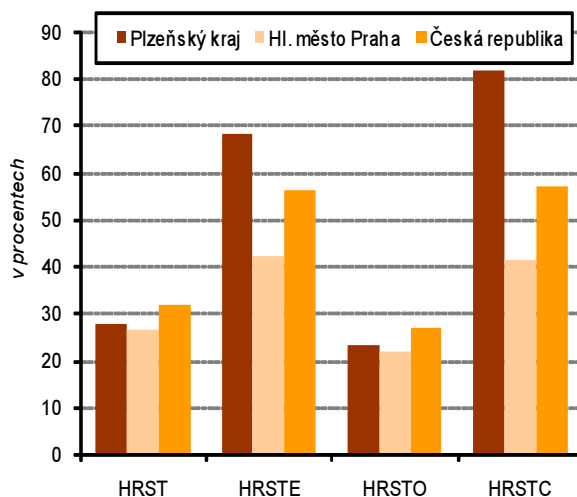
Kvalifikované lidské zdroje pro VaT v Plzeňském kraji

Kvalifikované lidské zdroje jsou jedním z předpokladů technologického pokroku a ekonomického a sociálního rozvoje. Zavádění nových technologií, moderních informačních a komunikačních systémů vyžaduje kvalifikované a vzdělané pracovní síly. Lidské zdroje ve vědě a technologii (VaT) byly hodnoceny na základě relativních ukazatelů. Podíl lidských zdrojů ve VaT na obyvatelstvu ve věku 15 a více let od počátku sledovaného období neustále rostl (o 4 procentní body), stejně tak jako podíl osob s ukončeným terciálním vzděláním (o 4,3 procentní body). Nárůst vykazuje i ostatní podílový ukazatel zaměstnaných ve VaT, vztahený k celkovému počtu zaměstnaných. V Plzeňském kraji se na celkovém počtu zaměstnaných v roce 2009 podílelo 34,5% zaměstnaných ve VaT (nárůst od roku 2000 o 5,6 procentních bodů). Kromě výše vybraných ukazatelů lze hodnotit i ukazatel podílu „jádra“ lidských zdrojů na počtu zaměstnaných celkem. Jádro lidských zdrojů (HRSTC) představují osoby, které dosáhly terciální úrovně vzdělání v oborech VaT a pracují ve VaT profesích. Ve sledovaném období byl zaznamenán nárůst tohoto ukazatele o 5,4 procentní body. Pozitivní nárůst u těchto vybraných ukazatelů se projevuje i v postavení kraje v rámci ČR. Plzeňský kraj zde zaujímá ve dvou případech čtvrté nejvyšší místo, v dalších dvou dokonce třetí. Závěrem se dá konstatovat, že trendy vývoje lidských zdrojů ve VaT jsou v podstatě podobné jako v celé ČR.

Graf č. 22 Podíl lidských zdrojů⁸ ve vědě a technologiích na zaměstnaných v kraji a v porovnání s ČR (v %)

Graf č. 23 Růst zásoby lidských zdrojů⁷ pro vědu a výzkum mezi lety 2000 a 2009 (v %)

⁸ HRSTE = osoby starší 15 let, které úspěšně dokončily terciární úroveň vzdělávání ve všech studijních oborech, HRSTO = zaměstnané osoby národního hospodářství, které vykonávají svoji pracovní činnost v rámci vědeckých (KZAM-R hlavní třída 2 – Vědečtí a odborní duševní pracovníci) nebo technických zaměstnání (KZAM-R hlavní třída 3 – Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech), které jsou jejich hlavním zdrojem pracovních příjmů, HRSTC = jádro lidských zdrojů v vědě a technologiích, tj. osoby, které mají úspěšně ukončené terciární vzdělání a zároveň pracují ve vědě a technologiích (průnik HRSTE a HRSTO), HRST = celková zásoba lidských zdrojů ve vědě a technologiích (zahrnuje všechny osoby splňující jednu z podmínek pro zahrnutí do kategorie lidských zdrojů ve vědě a technologiích a vypočítá se jako součet HRSTC + osoby s ukončeným terciárním vzděláním nepracující ve vědě a technologiích + zaměstnaní v zaměstnáních ve vědě a technologiích bez ukončeného terciárního vzdělání).

Pokrok ve vývoji informačních a komunikačních technologií ovlivňuje nejen celou společnost, ale i jednotlivce

V Plzeňském kraji mělo v roce 2009 téměř 90% populace **mobilní telefon** a více než polovina obyvatel **osobní počítač**. Za posledních pět let výrazně stoupl jak vybavení mobilním telefonem (o 13,8 procentních bodů), tak i osobním počítačem (o 21,6 procentních bodů). Zhruba polovina populace má v domácnosti k dispozici **internet**. Od roku 2004 tento podíl výrazně stoupl (o 31,1 procentního bodu). V rámci České republiky je kraj mírně pod republikovým průměrem.

Vzdělání a obory středních škol

Síť **středního školství** je v Plzeňském kraji na dobré úrovni. Vzdělávací nabídka středních škol se rozšiřuje v souvislosti se zaváděním nových potřebných oborů, případně náhradou za neperspektivní obory. V oblasti středních odborných škol a učilišť by měla vzdělávací nabídka odpovídat potřebám příslušné oblasti. Nově přijatí žáci v Plzeňském kraji nastupovali ve školním roce 2009/2010 do středních škol bez maturity zejména do oborů strojírenství, gastronomie a stavebnictví, do středních škol s maturitou nejvíce do oborů informatiky, ekonomiky a pedagogiky. Stejně tak ve školním roce 2009/2010 ukončili střední školy (bez maturity) absolventi v oborech elektrotechniky, telekomunikace, výpočetní techniky a gastronomie. Na středních školách zakončili studium maturitou nejvíce absolventi z oborů elektrotechniky, telekomunikace a ekonomiky.

Vysoké školy v Plzeňském kraji

Nejvyšším stupněm vzdělávacího systému je **vysokoškolské studium**. V Plzeňském kraji působí jedna vysoká škola a tou je **Západočeská univerzita** se sídlem v Plzni. Studenti si zde mohou vybrat z široké nabídky bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů, nově také vyšší odborné zdravotnické vzdělávání. V Plzni také působí jedna z lékařských fakult Univerzity Karlovy se dvěma studijními obory – všeobecného lékařství a stomatologie. Z celkového počtu vysokoškolských studentů s místem výuky v Plzeňském kraji studovalo v prezenční (denní) formě studia 82% studentů, z toho připadalo 54% na bakalářský program, 44% na magisterský a 2% na doktorský studijní program. Distančního a kombinovaného studia se v roce 2009 zúčastnilo 55% studentů v bakalářském programu, 24% v magisterském a 21% v doktorském.

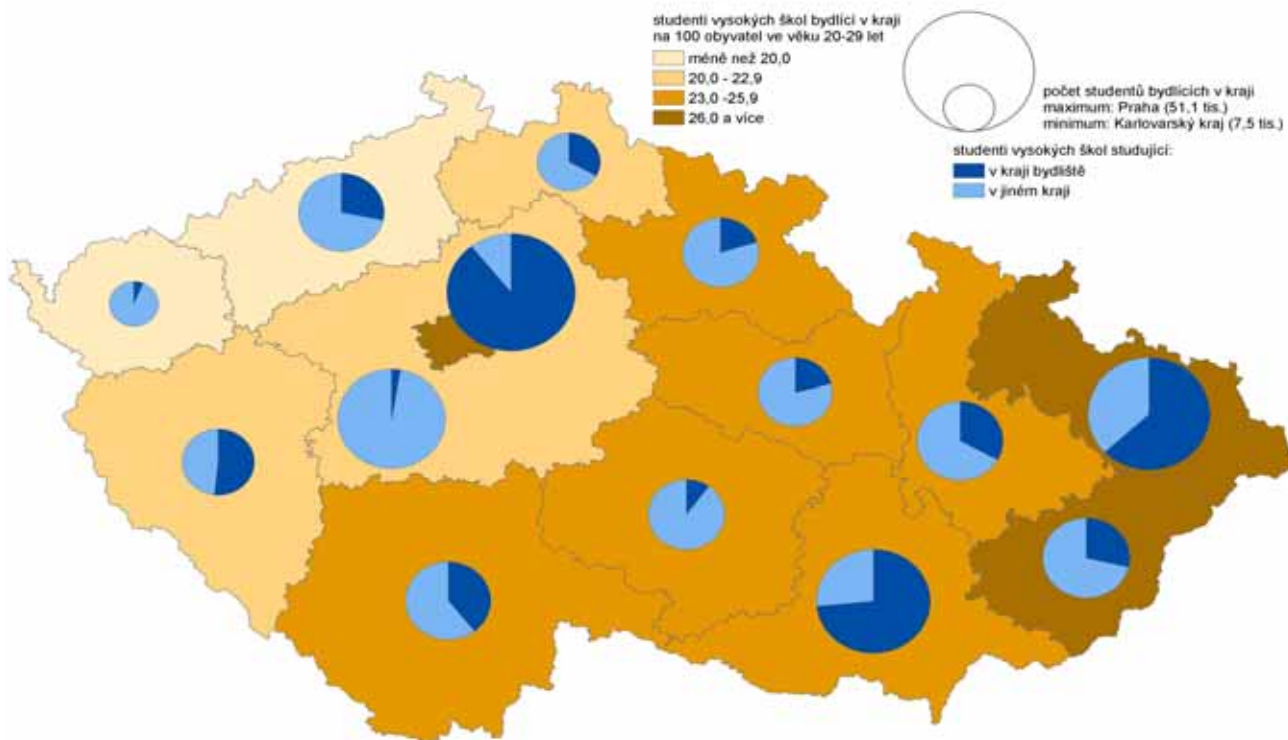
Celoživotní vzdělávání

Vedle formálního vzdělávání (ve školském systému vzdělávání) existuje i neformální (**celoživotní**) vzdělávání. Tato forma vzdělávání doplňuje stávající vzdělání, případně rozšiřuje či zvyšuje kvalifikaci a přispívá tak k lepšímu uplatnění na trhu práce. Celoživotní vzdělávání má různé podoby, může se jednat o pomaturitní studium při zaměstnání, postgraduální studium a stáže, studijní pobyty v zahraničí, odborné kurzy a v neposlední řadě i rekvalifikaci.

Rekvalifikace jako jedna z forem celoživotního vzdělávání

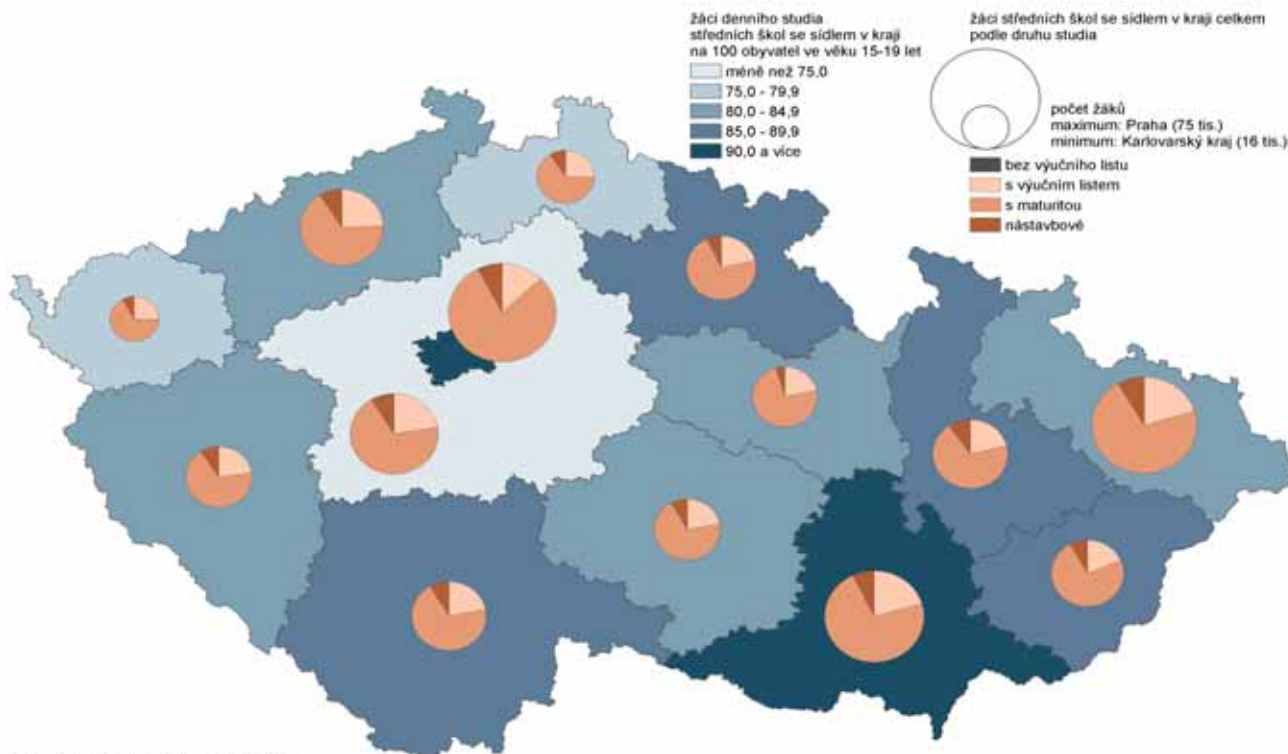
Rekvalifikační kurzy jsou organizovány úřady práce či agenturami a jsou určeny zejména nezaměstnaným. Jejich program a orientace odpovídá požadavkům trhu práce a poptávce po vybraných profesích. V Plzeňském kraji se v roce 2009 zúčastnilo rekvalifikačních kurzů 1 792 osob, z toho téměř dvě třetiny tvořily ženy. Jejich nárůst od počátku sledovaného období (rok 2000) dosáhl hodnoty 63,4%. Výrazně nižší byl nárůst ve skupině mužské populace (16,5%). Podle věkové struktury klesá počet účastníků rekvalifikace ve věkové kategorii do 29 let a současně stoupá počet rekvalifikovaných starších ročníků (od 50 let výše). S ohledem na dosažené vzdělání účastníků rekvalifikace největší nárůst od roku 2000 zaznamenala část populace se středním vzděláním včetně vyučení a vyšším odborným. Naopak ve skupině úplného středního všeobecného vzdělání a středního vzdělání s maturitou počet rekvalifikovaných poklesl. Podle typu rekvalifikace se nejvíce (mimo kurzů IT) uplatňovala rekvalifikace profesní a podle doby trvání do 1 měsíce. Z uchazečů o zaměstnání k 31.12.2008 se v roce 2009 rekvalifikovalo 10,7%, což představuje nárůst za sledované období o 3,9 procentního bodu. Největší podíl na dosaženém výsledku mají rekvalifikované ženy (12,4%), jejichž podíl na počtu uchazečů o zaměstnání vzrostl od roku 2000 o 5,2 procentního bodu. Negativním rysem je pokles úspěšnosti absolventů rekvalifikací při hledání zaměstnání za celé sledované období. Celková úspěšnost při hledání zaměstnání klesla do roku 2009 téměř na polovinu, stejný trend se vyskytuje i u mužů a žen. Úspěšnost absolventů rekvalifikací při hledání zaměstnání je v Plzeňském kraji v rámci celé ČR jedna z nejnižších, v kategorii mužů dokonce druhá nejnižší z celé ČR.

Kartogram č. 4 Studenti vysokých škol v roce 2009

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání

Kartogram č. 5 Žáci středních škol podle krajů v roce 2009

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání